

Conradi

1765

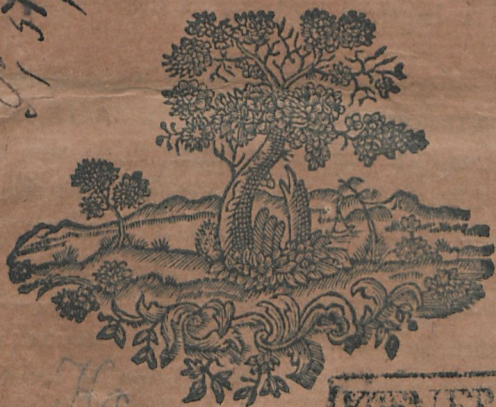

Conradi
IOH. LVDOVICI CONRADI

VARIORVM

EX IVRE

CIVILI LIBER

MARBURGI

APVD MÜLLERI HAERED. ET WELDIGE

c1o1occlxv.

I

DE IVRE ACCRESCENDI
(ad pr. cap. 12 tit. Dig. de legat. I.)

Si eadem res Titio et Maevio legata est, et Maevius Titio heres extitit die legati cedente: quid iuris sit, quaeritur. De illa causa Pomponius pr. cap. 12 tit. Dig. de legat. I. opinionem Labeonis, et qui eandem cum restrictione quadam declarat, Proculi refert, his quidem verbis, ut in Codice Florentino leguntur: *Si mihi et tibi eadem res legata fuerit, deinde die legati cedente heres tibi extitero: liberum mihi esse Labeo ait, ex meo legato, an ex eo, quod tibi heres sim, adquirem legatum. Si voluero eam rem ex meo legato ad me pertinere: ex hereditario legato petere eam posse Proculus ait. Contius legit, non posse, ut alii quidam libri habent.*

bent. Sed Merillius (*de iure accrescendi cap. 10.*) vitio interpunctionis negationem ratus in istis libris admissam fuisse lectionem Florentinam instituit defendere. Quae res ei parum commode cessit. Quare vel inuiti opinionem illius cogimur refellere: cum alioquin valde probemus operam eorum, qui lectionem in veteribus libris ab emendatione quorundam inepta vindicent. Sententia Labeonis facillima est. Nam die legati cedente, id est, cum illud deberi incipit, ius petendi sine dubio ad heredes transmittitur, propterea que Maeuius, qui Titio heres est, partem eius in re legata ex causa hereditatis recte petit. Neque prohibetur ex suo legato, quippe cui coniuncti pars accreuit, totam rem petere. Sed quid est, quod Proculus eam in rem adiecisse dicitur? Hoc optimo puto intelligi posse, si locum Caii, qui est pr. cap. 55 tit. Dig. *de legatis II* huc transferamus. Ait is, si Titio et Maeuio eadem res legata sit, et die legati cedente Titius herede Maeuio relicto decesserit, repudiante illo vel ex suo legato, vel ex causa hereditatis, partem legati defecturam.

Agedum

Agedum igitur videamus, ne non diuersum fenserit Proculus, cum Labeonem interpretaretur. Ille putat, Titium, qui coniuncto succedit, si non ex suo legato rem totam ad se pertinere voluerit, eam ex causa hereditaria petere nequaquam posse. Quod idem est ac si dixisset, posteaquam is partem coniuncti repudiavit, rursus ex causa hereditaria non est adquisiturus, sed pars defecit, et fisco acquiritur. Haec autem erat Cuius sententia, veluti vidimus. Ita que vterque et Proculus et Caius in eo conueniunt, nihil interesse quomodo coniuncti pars acquiratur, ex causa legati, an hereditatis, dummodo ante non fuerit repudiata. Veruntamen Caius ponit aut legatum repudiatum, aut legatarium coniuncti hereditatem adire noluisse. Proculus autem de priori tantum causa loquitur. Quapropter necesse erit rationem inuestigare cur in vtraque pars legati deficiat, ne difficultatem pariat id quod Proculus alteram repudiatae hereditatis omisit. Vt igitur intellegatur Titius partem legati repudiasse, meminisse oportet, concursu illius cum Maeuio in

eadem re partes factas fuisse. nam totius rei legatum pro parte nec acquiri neque repudiari potest. Iam mortuo Maeuio, si Titius partem ei debitam repudiet, ignarus forte commodorum hereditatis, postea comperta re non potest partem, quae modo defecit, ex causa hereditatis sibi vindicare. Sin velit rem ad se pertinere, cum peruentura sit ad eum iure accrescendi: nihil obest quo minus illa tanquam ex hereditate Maeuii petatur. Dicit aliquis haec ex superioribus facile diiudicari posse; se cur legatum repudiata hereditate deficiat voluisse cognoscere. Igitur qui hereditatem coniuncti repudiavit, nec illius in re legata partem habiturus est, propterea quod ius accrescendi hic quidem cessat. Rationem autem cur locum non habeat paucis nunc ostendemus. Legatarius ille, quem ponimus die legati cedente defecisse, legatum non agnuit, sed ius acquirendi ad heredem suum transmisit. Ita que si non instituisset coniunctum, sed alium quemcunque: dicendum foret heredi liberum esse partem in re legata acquirere, neque coniunctum, dummodo ille

ille adquireret, iure adcrefcendi vſurum. Verum cum ipſe coniunctus heres ſcriptus eſt, ſiquidem adeat, ſubtili ratione dici poteſt, ex ſuo legato ei partem adcreſcere, quae ab altero deficiat: quippe qui non agnito legato deceſſit, nec eius agnoſcendi facultatem ad heredem tranſmiſiſſe videtur eo, quod neminem heredem reliquit, qui agnoſcendo coniunctum excludat. Sin repudiet hereditatem: intuitu legati perinde res erit ac ſi propriam ſuam partem repudiaſſet: nam legati acquirendi ius ei delatum fuit: quum que nemo exiſtat, cui omiſſa pars adcreſcat, ex conſtitutione Antonini fiſco deferenda eſt. Atque hoc caput iuris omnes quod ſciamus ignorafſe hos, qui ſingularibus in eam rem ſcriptis libris doctrinam de iure propoſuerunt adcreſcendi, non poſſum neque ſatis admirari, neque conſtituere, vtrumne ſuo maiori dedecore illud, an ipſius doctrinae diſpendio, praetermiſerint. Et ipſe adeo Iac. Gothofredus, eruditionis ac ſcientiae vir ſummae, qui librum ſcripſit de lege Caducaria, nullam ne verbo quidem eius alicubi mentionem capitis iniecit, quod

illuc sine dubio pertinebat. Vnus extitit Merillius, qui suo de iure adcrefcendi libro, quem iuftiffima de cauffa *Obscuro-rum* appellat, cum ipfe nullum rebus inferat orationis lumen, hoc caput ita profert, vt, quod maximopere probamus, eius defendat lectionem, quae correctaeft a nescio quo, valde illo quidem a Contio laudato, eamque lectionem, quod ei dolendum est infeliciter ceffiffe, interpretando declaret. Suis ne an alienis oculis in hoc capite legendo vſus fit Merillius, nescio: Labeonem ab eo nominari, qui fit Proculus, id ſcio. Sed hoc quidquid eſt neglegentiae, quae ſummis nonnunquam viris obrepit, a nobis indicari, non exagitari meruit. Quod autem Merillius putat legatum non niſi vindicationis in cauffa poni poſſe, illa res curam nobis iniicit atque ſollicitudinem. Ratio quidem, quam reddit, friuola eſt, propterea quae nulla. Nam Paulli verba, quibus hoc loco vtitur, non poſſunt eo trahi quo voluit. Ait enim Paullus (*Sent. rec. Lib. III. Tit. VI. §. 7.*) *Per vindicationem legatum, eſi nondum conſtituerit legatarius ad ſe pertinere, atque ita*
poſt

post apertas tabulas ante aditam hereditatem decesserit, ad heredem suum transfuit. Quae verba sic intellegi possunt, dies legati vindicationis cedit, simulat que tabulae testamenti apertae sunt. Ita que Merillius existimat, quia vindicationis legatum ad heredes transeat ex die cedente, in nostra caussa, vbi legatum, cuius dies cessisset, ad heredem dicatur transisse, vindicationis subintellegendum. Quod si admittimus: absurdum consequitur hoc: legata tantum vindicationis ex die cedente ad heredem transmitti. Atquin aperte dicit Vlpianus (Tit. XXIII. §. 31.) legati cuiusque pure relictii diem iure antiquo a morte testatoris, et ex lege Papia post apertas tabulas testamenti cedere. Restat nobis, vt verba interpretemur Paulli, quem videmur intellegere multo rectius. In legato vindicationis ait legatarium non, quemadmodum in ceteris, oportere voluntatem testatoris agnoscere tum, quum tabulae aperirentur: sed legatum non agnitum ad heredes illum transmittere. Nam, vt a Iac. Gothofredo recte animaduertitur, legatum damnationis, quod est agnoscendum tempore

pore aperti testamenti, si legatarius, eo non agnito, ante aditam hereditatem cedat, caducum illud fit. Atque hanc ob cauffam legatum vindicationis in cauffa ponendum est contra quam Merillius existimauit: primum quia legatarius proponitur voluntate testatoris non agnita decessisse; deinde quia Iurisconsultus ait concursu in eadem re legata partes factas fuisse. Nam qui putat in nos haec verba intorqueri posse, atque ita dici, partibus in concursu factis intellegi vtrumque voluntatem testatoris agnouisse, ideo que non defecisse alterutrum e duobus, qui ambo concurrere dicantur, is eius locutionis vim singularem nondum sane perspexit. Hoc enim significatur vtrique diem legati cessisse, atque adeo facultatem eius agnoscendi datam esse. Ita que ipso iure intelleguntur partes esse factae, quia dicendum alioqui foret vnus repudiatione coniuncti legatum vtrumque caducum factum; quod absurdum est. Hi ambo autem coniuncti sunt re et verbis: quare coniunctim illis eadem res legata dicitur. Et suspicor addidisse Pomponium, *per vindicationem*, quae verba

verba Tribonianus eo sustulit, quod ip-
sius tempore discrimen inter legatorum
genera sublatum erat. Sed ad Merillium
reuertamur, qui male interpunxit, pes-
sime etiam locum nostrum interpretatus
est. Sic igitur legit: *Si mihi et tibi ea-*
dem res, et quae sequuntur. *Si voluero*
ex meo legato rem ad me pertinere. Ut
tota mea sit: ex hereditario legato petere
eam posse. Sententiam eius paucis com-
plectemur. *Si voluero ex meo legato rem*
ad me pertinere, idem videtur ei, quod
meam partem agnoscere, alterius repu-
diare. Sequitur *ut tota mea sit: ex he-*
reditario legato petere eam posse. Quibus
praecise vult intellegi alterius partis repu-
diationem, ut post illam ex hereditario
legato ius mihi adhuc competat rem to-
tam petendi. Sane Merillium latuit pro-
prietas verborum, ex suo legato rem ad
se velle pertinere, quae non indicant par-
tem ei debitam ipsum agnoscere, alteram
omittere, sed hoc, utramque agnoscere.
Etenim de tota re, cuius dimidium alicui
competat, acquirenda, quaerimus. Si
partem meam repudiem, pars deficien-
tis mihi non adcreſcet: sin partem defi-
cientis:

cientis: ex meo legato quod adquiram profecto nihil est. At dices, etsi non ex meo legato, tamen quo minus ex causa hereditatis adquiram quid impedit? Facillima est responsio. Ad causam modo animum advertite. Superius enim La-beo ait liberum esse mihi ex meo legato, an ex hereditario adquiram. Quid ergo, si ex meo legato rem ad me velim pertinere? Quilibet videt ad id necesse esse, ne legatum alienum repudiauerim. Repudiato enim eo, rursus aio, nihil esse, quod ex meo legato, id est, iure coniunctionis adquiram. Non ergo Proculum percepit Merillius de hereditario legato respondentem. Cuius quidem legati causa facile ex iis, quae disputauimus, cognosci potest. Ceterum recte erroris arguit eos, qui verba Proculi sententia negante accipiunt propterea, ne duae causae lucratiuae in vna persona videantur concurrere: quem errorem factis est indicasse, impugnare non decet. Quanquam ita vulgaris est atque obuius, ut eum deprehenderim in Dionysii Gothofredi, quas Corpori Iuris a se edito subiecit, notis: in quas notas errores etiam

etiam crassissimi videntur quasi agmine facto irruisse.

II

DE HEREDE SOCII

(ad §. 9. cap. 65. tit. Dig. pro socio.)

Societas neque iure porrigitur ultra mortem sociorum, (capp. 35. 52. 70. h. t.) neque ita iniri potest, ut heredes in eam succedant. Et vero soluitur morte vnus socii, licet plures supersint. Vtilitatis tamen ratio in hunc casum pactum admittit. Eius iuris Papinianus (cit. cap. 52) hanc reddit rationem, *ne libertas supremi iudicii priuata pactioe constringatur*. Verbum constringere hic interpretamur non *diminuere*, sed etiam *tollere*. Quid enim? Si communionem inter socios ultra mortem eorum durare ponimus, nonne eorum, qui vniuersa sua bona in commune contulerunt, testamentifactio sublata videtur? Merito igitur mandatum comparamus cum societate. Quid enim interest, amicus negotia nostra gerat, an socius; cuius etiam fidem eo magis sequimur, quod negotia nobiscum habeat communia. Iam etsi vterque contractus morte finitur contrahentium: in heredem

dem tamen actio est, ut et bonam fidem
 et diligentiam praestet. Bonae fidei con-
 trarius est dolus, qui tam ex persona he-
 redis, quam defuncti admittitur (cap.
 40. h. t.) Ut dolus est, siquid e re do-
 mini heres retinet. Cuius et a defuncto
 admissi tenetur. Diligentiae autem no-
 mine praestat non modo id, in quo
 defunctus neglegenter versatus est, et da-
 mnnum, quod is culpa sua dedit, sed et-
 iam siquid domini vel socii interest nego-
 tium a defuncto coeptum non esse expli-
 catum. Etenim tenetur heres ad nego-
 tia, quae defunctus gerere coepit, ex-
 plicanda. (const. 20. Cod. et §. 2. cap.
 21. tit. Dig. de neg. gest.) eadem que est
 causa mandati negotii que gesti ac socie-
 tatis (cit. cap. 21.) Plane ex mora et
 dolo ipsius heredis obligatio est, siquid
 vel retinuit e re domini, a defuncto ad-
 ministrata, vel postea, cum ipse admini-
 straret, quaesivit, nec restituit. Cete-
 rum intellectu facillima sunt postrema
 verba §. 9. cap. 65. excitati, dolum et
 culpam in eo, quod ex ante gesto pen-
 deat, et ab herede, et heredi praestari
 debere. Nam cum actio inter socios
 mutua

mutua fit: siue socii defuncti successor
negotium perficit, superstites socii ad-
uersus eum agere possunt: siue ipsis his
consummatio negotii relicta est, actio-
nem illi nemo est quin videat conceden-
dam. Eum vero, cui ipsum negotium
praestandum est, non minus, et doli
et culpaë, qualis demum cunque in eo
negotio gerendo admiffae, reum fieri pos-
se constat.

III

NVM EXERCITOR DEPOSI-
TVM SVO LOCO MOVERIT

Videtur cum pignore loco exerci-
toriae actionis iungi debuisse depositum,
propterea quod in vtroque inest credi-
tum speciei. Sed Architecti iuris Iusti-
niani longa illud interposita ferie obliga-
tionum vel ex alieno consensu descen-
dentium vel naturalium in librum XVI
reiecerunt. Ipse Cuiacius hoc loco hae-
sitabat. Rationem tandem extricauit in-
dignam summo iuris interprete, quasi
Tribonianus tot conductionibus recensenden-
dis, fatigatus vt paullulum respiraret, iu-
cundiora ista immiscuisset. Nos vero,
qui

16 III. Num exercitor depositum

qui probare contendimus Tribonianum non ex proprio ingeniolo Digestorum titulos disposuisse, sed Edicti Perpetui ordinem diligenter seruasse, neque hic causae diffidimus. Age igitur ipsam tertiae Digestorum partis, ad quam haec quaestio pertinet, oeconomiam inspiciamus. Post vindicationes, et damni persecutiones, quae vel domino vel in dominum dantur, aliasque actiones, quas quilibet diligens systematis inuestigator non sine ratione illis subiectas videat: nobilissimus sequitur P. III condictio, h. e. earum actionum, quae ex obligatione descendunt, tractatus. Obligationum autem cum pars ea maxime celebratur, quae ex negotio secundum ius ciuile contracto venit: singulae species vtriusque contractuum generis ordine enumerantur. Primum contractuum genus est eorum, qui *re perficiuntur*, de quibus in vniuersum agitur tractatu de *rebus creditis*. Huius generis contractuum duae species sunt, cum in creditum eamus, aut *genere*, vt in *mutuo*; aut *specie*, vt in *commodato*, *pignore*, *deposito*. Creditum est vel *certum*, vnde
con-

n conditio certi (Lib. XII. Tit. I.) ex iu-
 i-reiurando, (Tit. 2, 3.) ob causam dati,
 (Tit. 4.) ob turpem causam, (Tit. 5.)
 c indebiti, (Tit. 6.) sine causa, (Tit. 7.)
 r-vel *incertum*, vnde conditio furtiua,
 c (Lib. XIII. Tit. 1.) ex lege (Tit. 2.) tri-
 a-ticiaria (Tit. 3.) de eo quod certo loco
 r-dari oportet, (Tit. 4.) His conditio-
 n-ibus, quae omnes fere vel ex contractu,
 s-vel quasi ex contractu h. e. ex iure ciuili
 r-sunt, Praetor subiecit actionem de con-
 -stituta pecunia. (Tit. 5.) Sequitur actio
 , commodati, (Tit. 6.) et pigneratitia
 i- (Tit. 7.) Deposita autem in eo rece-
 -dit ab his contractibus, quod qui aliquid
 e- apud amicum deponit, cum nullam ei
 s- vtilitatem adferat, nec cum ipso nego-
 s- tium videtur contrahere. Quare titulus
 e- depositi reiectus fuit in Librum XVI,
 e- cum prius de creditis eiusmodi, quibus
 e- ex alieno quoque consensu obligaremur,
 e- exponendum esset. Quae cum contra-
 hantur *negotiatione* vel *maritima*, vel
 i- *terrestri*, vtriusque causa proponuntur,
 ; illius quidem *exercitoria actio*, (Lib. XIII.
 , Tit. 1.) ex lex Rhodia de iactu; (Tit.
 e- 2.) huius autem *institoria actio*. (Tit. 3.)

B

Sed

18 III. Num exercitor depositum cet.

Sed et pater vel dominus eum, quem potestati suae subiectum habet, mercede peculiari patitur negotiari. Quam urgente aere alieno inter creditores debet distribuere. Si minus tribuat: datur in eum actio tributoria. (Tit. 4.) Hinc commoda datur occasio, ut de naturali obligatione filii familias vel serui tradatur. (Tit. 5.) Naturalis obligatio non adiuuatur, si filius familias mutuum contraxerit. (Tit. 6.) E ceteris filii contractibus pater peculiotenus tenetur. (Lib. XV. Tit. 1. 2.) Nisi aut negotium in eius rem versum, (Tit. 3.) aut eiusdem iussu contractum sit. (Tit. 4.) Sed et civilis ex credito obligatio interdum infringitur, ut in SCto Velleiano (Lib. XVI. Tit. 1.) et in compensationibus. (Tit. 2.) Ordine nun sequitur depositum, (Tit. 3.) quod optime etiam iungitur et mandato, (Lib. XVII. Tit. 1.) et societati. (Tit. 2.) Nam ut focii fratrum loco sunt, ita eius cui vel negotium mandemus vel depositum committamus, fidem et amicitiam nobis oportet esse perspectam.

III.

QVATENVS CVIVS INTERSIT IN
FACTO NON IN IVRE
CONSISTIT

(*ad cap. 24. tit. Dig. de reg. iur.*).

Sententia est haec: quia, quid intersit, facti quaestio est; ideo nulla neque legum, neque definitionum iuris aestimatio utilitatis est, sed ad officium illa iudicis pertinet. Agit autem emptor in id quod interest, interueniente mora, aut culpa venditoris. Eius culpa est, siquid ab ipso vel celatus sum, quod scire mea interfuit, vel deterius factum accipio. Quodsi dolo vel contumacia non restituit: tum iudex non ipse quidem utilitatem aestimat; sed actori iusiurandum in litem defert. Eo iureiurando nequis in infinitum utilitatem suam aestimet, praescribitur nonnunquam summa, intra quam iuret. Interdum iudex postea quoque aestimationem, si nimia videtur, minuit et quasi temperat. Neque actor propterea creditur peierasse. Commodum reperiuntur in eodem, ex quo haec regula desumpta, libro Paulli V ad Sabinum

B 2

causae

causae nonnullae, quae ipsam regulam illustrant. Cap. 4. pr. de *act. emti* ponitur seruum aliquis ignoranti mihi, sciens furem esse, vel noxium, vendidisse. Qui licet mihi duplam, euictionis puta nomine, promiserit: tamen ex emto potius, quam ex stipulatu tenetur: quia fieri potest, ut mea duplo etiam pluris interfuerit non ignorare. Deinde cap. 14 de *in diem addict.* ponitur emtor, cui fundus in diem addictus erat, alium emtorem non idoneum subiecisse: cui addicto fundo, etsi neque prior emtio valet, cum venditio alia et vera subsecuta sit, et venditor deceptus cum priore emtore de dolo agere poterat: nihilominus tamen ex vendito actionem habet propterea quod utilitas eius agitur, quae cum aestimari debeat, ut nec actione alia vlla compensatur, ita intellegitur neque lege, neque definitione iuris, quemadmodum dictum est, designari ac constitui posse. Sed obseruandum est, quod cap. 21. §. 3. de *act. emti* praecipitur, utilitatem circa rem consistere debere, h. e. utilitas aestimanda est non quatenus, exempli causa, inopia mea mihi rem cariorem fecit,

in facto, non in iure consistit. 21

fecit, sed quatenus ipsum pretium rei maius aut minus factum est. Ex vendito actionem habes et euietionis nomine, si forte stipulatione comprehensa non fuerit. Nihil enim refert, quo pacto, si culpa tua non est, in aestimationem veniat utilitas tua. Notandum autem est, utilitatem, quam veteres Iurisconsulti non ita ad ipsius magnitudinem pretii exege- runt, huius ut ratione habita certos ei terminos constituerent, ab Iustiniano postea duplo veri pretii, quod non egrederetur, definitam ac circumscriptam esse.

V.

SVPER NEGOTIIS GESTIS
NONNVLLA

(*ad cap. 35. tit. Dig. de neg. gest.*).

In toto Gul. Ranchini variarum lectionum volumine recte videor affirmare posse tantum non esse boni, quantum in vno libri tertii capite secundo, ubi nonnulla proposuit ad doctrinam pertinentia de negotiis gestis, mali deprehenditur. Nos, ut defendamus, quem prae aliis et charum habemus, et satis admiri-

B 3

rari

rari non possumus, Ceruidium Scaeuolam, eius enim verba in cap. 35. tit. Dig. *de neg. gest.* dubium peius interpretetur, an corrigat miserius, principia iuris, in quibus exponendis utcumque versatur, paucis praemitemus, ipsam autem illius sententiam veritatis oratione libera et iustae indignationis merita castigabimus.

Putat igitur Ranchinus, eum, qui amici negotia gerat, omnia illius negotia gerere necesse non habere, cum vel in paucis amicum sua opera nobis consulere sufficiat. Quod verum non est, neque conuenit cum verbis Vlpiani, quem sententiae auctorem laudat suae. Vitium in eo latet, quod causam minus recte proponit. Nam Vlpianus cap. 6 tit. Dig. *de neg. gest.* non quaerit, si quis idcirco, quod amici vnum negotium in se suscepit, curam eius rerum omnium gerere teneatur: sed eum, qui in administratione omitteret, quae vir diligens omisurus non fuisset, tenere ait, siquidem nemo illius contemplatione ad negotia accederet. Ab eo nimirum, qui alienum negotium sine mandato domini in se suscepit, et bonam fidem, et exactam dili-

gen

gentiam exigimus. Quare omissionis perinde ratio habenda est, ac negligentiae in negotiis admiffae. Meminisse hic oportet, negotiorum gestionem negotii contractum esse vnus, non plurium, quorum alia quis gerere, alia neglegere possit. Aliud est, si quis ad vnum negotium eo consilio accedat, vt finito illo discedat; tum enim ad alia gerenda obligatum non esse euidens est. Deinde Ranchinus ait, negotia gerentem pecunias absenti debitas exigere non debere. Recte quidem, quia nullum habet mandatum; periculum praeterea est, ne exigendo conditionem absentis deteriore faciat. Quod autem const. 20. tit. Cod. de neg. gest. eam in rem excitauit, nihil est; neque aliam ob causam credo excitauit, nisi vt illam constitutionem corrigeret, euentu, qui expectari poterat, infelici. Verba rescripti sic habent: *Tutori vel curatori similis non habetur, qui citra mandatum negotium alienum sponte gerit; quippe superioribus quidem necessitas muneris administrationis finem, huic autem propria voluntas facit. At satis abunde que sufficit, sicui vel in paucis ami-*

24 V. Super negotiis gestis nonnulla.

ci labore consulatur: secundum quae super his quidem, quae nec tutor nec curator constitutus ultro quis administravit, cum non tantum dolum et latam culpam, sed et leuem praestare necesse habeat, a te conueniri potest; et ea, quae tibi ab eo deberi patuerit, cum usuris compelletur reddere. De ceteris vero, quae ab aliis tui constituta iuris detenta exacta non sunt, ab hoc qui nec agendi quidem propter exceptionis obstaculum facultatem habere potuit, exigi non potest, et idcirco aduersus eos, quos res tuas tenere dicis, detorquere tuas petitiones debes. Octauiam, cui rescriptum est, ait, sui constitutam iuris dici, quanquam non eo, quo conueniret, verborum ordine, Quare legendum esse rescripto exeunte, quos tui constituta iuris dicis res tuas tenere. Deceptus est exemplis, quorum magnus numerus est, quibus dicuntur sui iuris esse, qui potestate patris exierunt. Hoc loco alia omnia. Nam verba, *sui constituta iuris*, referenda sunt, non ad Octauiae personam, sed ad res et bona, quae ad eius ius pertinent; eadem sententia qua dicitur *tui iuris fons*, const. 6. Cod. tit. de *seruit.*

seruit., et tui iuris instrumenta, const.
4. tit. Cod. ad exhib. Ipsam autem rationem illam, cur imputandum non sit negotiorum gestori, quod debita non exegerit, quia mandatum non habuerit debitores conueniendi, restringit noster hactenus, vt ille neque persona fuerit, cui sine mandato agere licuisset, et vt a semetipso, siquidem debuisset, exegerit. Personas a quibus mandatum non exigitur, vt sunt affines, liberti, enumerat Caius cap. 35. tit. Dig. de procurat. Eis posse imputari Vlpianus ait, cur non oblata de rato cautione debitorem conuenerint, si modo facile eis fuerit fatisdare. Quibus e verbis Ranchinus imperite ac crude admodum concludit negotiorum gestori, cui sine mandato agere licuisset, simpliciter imputandum esse, cur debitorem non conuenerit. Nam quum cautionem de rato praestare debeat is, a quo mandatum non exigitur; Vlpianus autem non teneri eum significet, nisi si facile ei fuerit fatisdare: quomodo culpae reus fiat, cui non dicam facile, sed possibile prorsus non fuerit fatisdare? Atque hoc interest in bonae fidei iudiciis,

ad quae negotiorum gestio pertinet, quod in eis non tam spectatur, quid praestare potueris, nec ne, quam quo quid animo feceris. Ut, si quis cautionem praestare potuisset, verum crediderit e re magis absentis esse, debitum non exigi, negotiorum gestorum non tenebit actio. Ita que cum idem Ulpianus quaerat, in fine cap. 10. tit. nostri, quid si putauit se utiliter facere, sed patrifamilias non expediebat? Dico, inquit, hunc non habiturum negotiorum gestorum actionem: ut enim euentum non spectamus, debet esse utiliter coeptum. Quod magis etiam cernitur in actione, si quis absentis negotia propter affectionem quandam susceperat; in qua nulla culpa, sed dolus tantum venit. Idem noster Ulpianus §. 9. cap. 2. eiusd. tit. Interdum in negotiorum actione Labeo scribit dolum solummodo versari. nam, si affectione coactus, ne bona mea distrahantur, negotiis te meis obtuleris: aequissimum esse, dolum duntaxat te praestare. Quae sententia habet aequitatem. Deinde, quod superius diximus, quum verba interpretaremur Ulpiani, Ranchinum nesciuisse quae

quae Iurisconsultorum oratio esset in
caussis dubii vel indubitati iuris, hoc
quoque loco verbo repetendum, atque
istud caput Vlpiani breuiter explicandum
est. Neque enim sine causa subdubi-
tante ait imputari posse, cur debitorem
non conuenerit. Nam raro accidit, vt
exactione debiti conditio melior fiat ab-
sentis. Deteriorem autem et ciuili et na-
turali ratione prohibemur eam facere.
Ita que, vt idem, qui iam laudatus a
nobis est, Caius ait, quod alicui debe-
tur, alius sine voluntate eius non potest
iure exigere. Peccat sine dubio is, qui,
cum negotia gerit creditoris, a semetipso
non exigit. De qua quidem re legi pot-
est cap. 38. tit. Dig. *de neg. gest.* elegans
Tryphonini disputatio. Eadem ratione
peccat is, qui iniustum compendium quae-
rit ex eiusmodi negotiorum gestione,
velut a se non exigendo, cum ex causa,
quae certo tempore finiretur, obligatus
esset; nam etsi liberatus existimari possit:
tamen iudicio bonae fidei adhuc tenebi-
tur. Quod igitur Ranchinus putat eos,
qui a semetipsis non exigant, in vsuras
etiam debiti, cuius quidem dies venisset,
officio

officio iudicis condemnari, illud et verum est, et a Iurisconsultis notanter significatum. Veruntamen fallitur bonus vir, cum dicit vsuras a tempore gestae administrationis tum praestandas esse. Ut enim verba Tryphonini habent, vsuras debitor ex die praeterito praestat, siue postquam oportuerat eum in rationes creditoris summam inferre pecuniae debitae. Quae sententia summam habet rationem. Nec enim bona fides patitur debitorem istum ante moram in vsuras teneri. Aliud est, si quis pecuniae negotium gerat: tum enim, quia pati non debet pecuniam otiosam iacere, vsuras totius temporis praestare cogitur, ut Paulo visum est in *Sent. rec. Lib. I. Tit. llll. §. 13.* ad quem locum, siquidem illum inspexit noster, credo illam causam accommodare voluit. Denique animaduertendum est, eum, quo superius dicta in vniuersum enunciaret, nihil ad hanc Vlpiani restrictionem voluisse attendere: *nisi forte ei vsuras remiserat.* Quae verba sic plane intellegenda sunt, nisi si cum ante susceptam administrationem vsuras ex debito solueret, creditor eas remiserat. Ergo
non

VI. *Super regulis Iurisconsultorum.* 29

non praestat vsuras, qui a semetipso non exegit, propterea quod ad earum praestationem contra voluntatem creditoris adstringi nequit.

VI.

SVPER REGVLIS IVRISCONSVL-
TORVM

(*ad cap. I. tit. Dig. de diu. reg. iur.*).

Hunc locum valde commendo iis, qui nostra aetate iura interpretantur. Interest enim significatum regulae verum nosse, quum regulis saepe abutantur. Ait Paullus, cap. I. tit. Dig. de diu. reg. iuris, *regula est, quae rem, quae est, breuiter enarrat. Non ex regula ius sumatur, sed ex iure quod est. regula fiat. Per regulam igitur breuis rerum narratio traditur; et, ut ait Sabinus, quasi causae coniectio est, quae, simul cum in aliquo vitiata est, perdit officium suum.* Verba Plautii, ad quae commentatus est hoc loco Paullus, non seruarunt nobis Iuris Iustiniani conditores. Id moneo aduersus Iac. Gothofredum, qui, quae principio posita sunt verba, Plautio vindicare voluit,

30 VI. *Super regulis Iurisconsultorum.*

voluit, ratus interpretationem Paulli incipere inde a verbis, *per regulam igitur.* Ait Iurisconsultus: *regula est, quae rem, quae est, breuiter enarrat.* Hoc est, sententia, quae quid verum, quid aequum bonum que sit, tanquam ad regulam exploratum tradit. est metaphora, vocabulo regulae ab architectis translato, quem admodum definitionis a metatoribus, qui decempedis latifundia definiunt. Ita Petrus Faber sentit; et recte: sed illud non probamus, quod definitionem, Graece ὄρον, nihil a regula differre vult. Nam etsi Q. Mucii liber ille, qui ὄρων siue definitionum inscribitur, nonnisi breues eiusmodi sententias, quae regularum nomine veniunt, continuit; vt ex illius libri fragmentis veri fit simile: tamen hoc animaduertendum est regulae ac definitionis vocabulum Iureconsultis his, qui post Q. Mucium vixerunt, diuersa inter se significatione acceptum esse. Hi enim, Stoicorum more, artis suae praecepta, quae paucis admodum verbis comprehendissent, regulas dixere; definitiones autem, quibus vim ac potestatem cuiusque verbi declararent. Videatur Papi-
niani

VI. Super regulis Iurisconsultorum, 31

niani liber definitionum. Est praeterea locus Vlpiani; cap. 9. tit. Dig. de hered. petit. vbi regulariter rem ait definiendam: quibus verbis vtriusque vocabuli, et definitionis et regulae, proprietatem indicare voluisse intellegitur. Verba Pauli excitata, in quibus declarandis versamur, neque obscura sunt, vt Raeuardo videbantur, neque a librario corrupta, vt cum Gothofredo pro *quae* per geminationem *quaequae* substituendum sit. Vsitatum est enim Iurisconsultis addere verba, *qui, quae, quod est*, cum de vniuerso quodam genere ipsis sermo est, quale genus hoc loco est res, et quae est, intellege, qualis demum cunque proponatur. Quod autem Gothofredus pro sua correctione sollemne illud in edictis, *vti quaequae res erit*, affert, profecto nihil est, quia contextus non habet, *sit, vel erit*; sed considerare eum oportebat, quod in oratione Paulli sequitur, *ex iure, quod est, regula fiat*. Nihil est enim facilius, quam intellegere ius constitutum, quo verbo Paullus vti noluit, qui eadem dictione, qua paullo ante, genus quoddam indicare malebat. In regula
Paullus

32 VI. *Super regulis Iurisconsultorum.*

Paulus requirit, vt verbis concipiatur rei propositae quam maxime propriis, quod est *rem enarrare*. Iam in gratiam eorum, qui penitus nosse cupiant naturam regulae, docet, regulas, quanquam ex iure constituto factae sint, tamen ita comparatas non esse, vt ex iis deducere doctrinam iuris atque cognoscere liceat. qui verus significatus est verbi, quo utitur, *sumi*; quem eundem ei tribuit alibi cap. 6. tit. Dig. de solut. *Non enim*, inquit, *ordo scripturae spectari debet, sed ex iure SVMI, quod agi videtur*. Ac profecto summas iuri constituti causas, quales sunt regulae, periti artes tantum intellegunt, quippe quibus verbum factum est ad intellegentiam. Illis etiam facile est ex iure, quod sciunt, regulas componere, non aequè rerum ignaris atque imperitis. quando quidem ius prius est artificio breuiter ac velut per indicem illud exponendi. Cum igitur regula *διήγησιν, κατάστασιν, σπερματισμόν*, h. e. vt Gothofredus interpretatur, acta praecipua, et maxime proprium causae seminarium contineat: rectè illa comparatur a Sabino cum coniectione causae, quae tum liti-

ganti-

VI. *Super regulis Iurisconsultorum.* 33

gantibus de iure, tum declamantibus, olim vsitata fuisse dicitur. Nam et illi, quibus de aliqua re controuersia erat, antequam illam rem in iudicium deducerent, *προβολήν*, vel quandam litis imaginem iudici proponebant, et oratores ante declamationem argumenta causae peragendae breuissimis complectebantur. Quae cum ita sint, cautos oportet esse, qui regulis uti volunt: quum, qua concipi solent breuitate, curiosiorem relinquunt sententiae inuestigationem. Ita que non conuenit, in illis interpretandis aut adhibendis vel minimum sententiam neglegere: quae si neglegatur, perit vsus. Sic enim accipimus, quod ait Paullus, *regulam vlla in re vitiatam officium suum perdere.*

VII.

VVLGARIS DOCTRINAE
VITIA

(*ad Pandect. Heineccii.*)

[Lib. I. Tit. I. §. I.] Quae hoc loco de fine artis nostrae differit, ea, ingenue fateor, sunt magis ad ostentationem speciosa, quam ad vsum commoda.

C

Pars

Pars Digestorum prima τα πρώτα appellatur propterea, quod initia quaedam et quasi incunabula continet doctrinae Digestorum. Quae cum sit actionum doctrina: vnusquisque, qui modo perceperit significatum vocabuli actionis, facile intellet, haec προλεγομενα primum de iure eiu/sque summis partibus, tum de magistratibus, postremo de coniectione caussae in iure h. e. pro tribunali instituenda tradere debere.

(§. 2. *differ. caussa additur, ius suum cuique.*) Ius est vel *licitum*, quod ex lege, vel *aequum*, quod lege vel deficiente, vel interpretata, ex aequitate nobis competit. Est haec partitio Vlpiani iustitiam definientis. Sed cuiuscunque ponderis sit, ab Heineccio repudiata est Burgii opibus contento. quem quidem Burgium in repreh. nostris satis denudauimus.

(§. 10. *sed id pertinet ad ius publicum.*) Non obseruauerat sub Imperatoribus religionis ius cum publico coniungi coepisse. Etenim Vlpianus de sua aetate intellegendus est, cum publicum ait in sacris sacerdotibus et magistratibus consistere.

(§. 13. unde illud *Doctores primarium.*) Distinctio ineptissima, quae nullum prorsus in iure nostro usum habet. At non intellexit Heineccius cap. 40. tit. Dig. de legib. vbi Modestinus, sententia quadam ex Menandro hausta, totius de legibus tituli argumentum comprehendit his quidem verbis: *omne ius aut consensus fecit, aut necessitas constituit, aut firmavit consuetudo.* Ius necessitate constitutum, quid sit, quaeritur. Cuiacius quidem intellegit Senatusconsulta, quae postea quam comitia Tiberius ex campo Martio in curiam transtulerat legum vim facta fuerunt. Heineccius autem significari putat ius gentium, quod vulgo vocant *secundarium.* Sed fugit utrumque ratio. Nos recte Modestinum sic interpretamur. Iura constitui oportet in his, quae ut plurimum, non quae praeter solitum, accidunt. cap. 6. h. t. Quid igitur si qua incidat causa, de qua nullum ius constitutum est? *Ibi necessitas ius facit,* et, quod legibus deest, vel *interpretatione* supplendum est, vel *iurisdictione.* cap. 13. h. t. In Praetorum iurisdictionem sequentibus temporibus con-

tutiones imperatoriae successerunt. Quare Iulianus cap. 11. h. t. interpretationem, et, iurisdictionis loco, *constitutionem* nominat. Iam quaero, an is, qui de iure in ciuitate constituendo agit, de partitione iuris gentium videatur cogitare?

(§. 16. *Illius species Romae erant.*) Secundum originem et responsa Prudentum, et Praetorum, edicta ad ius non scriptum sunt referenda. Ita que valde suauius est Heineccius, *praecipuam* speciem iuris non scripti statuens consuetudinem.

(§. 19. *hanc esse dices habitum practicum.*) Describere voluit artem iuris, sed verbis admodum barbaris vtitur. Artem dicimus rerum cognitionem et vsum. Placet igitur Celsi definitio, ius esse *artem boni et aequi*.

(§. 24. *Iurisconsulti tueatur nomen.*) Si locum Ciceronis excipis, hic §. non nisi nugae continet. *De officio Iurisconsulti* singulari libro exposuit Hotmanus.

(Tit.

(Tit. II. §. 25. *duce Pomponio.*) Pomponiani fragmenti oeconomiam commendauimus in progr. *Ratio enarrandae historiae iuris.* Sed ordo, quem Heineccius tenuit in his rebus enarrandis, mihi quidem non probatur.

(§. 28. et 29.) Magis conuenit in vniuersum pronunciare, leges regias pertinuisse vel ad statum publicum, vel ad religionem.

(§. 30. *id est sexaginta.*) Ridicula sane Bynkershoekii emendatio, quam vt cetera eius omnia H. pro auro venditat. Neque nunc me poenitet eorum, quae contra Bynkershoekium in *reprehensis* meis disputauimus. Inscriptio illius capituli, *emendationum bractae, aurum comicum*, vehementer ad rem propositam videtur pertinere. Non perceperat emendator vim ac potestatem verbi *exolescere*. Debuerat autem legisse Papillonium (de legibus) qui locum, de quo quaeritur, ab omni emendatione tutum praestitit.

(§. 33. *disputatione fori.*) De illa nihil nisi hariolando adsequimur, Raewardus

uardus quidem e cap. 19. tit. Dig. de *liberis et postum.* eius vsum colligit ad Diuorum Fratrum vsque tempora productum. Sed caue cum disputatione fori confundas tractatus Iurisconsultorum, quos in auditorio vel Principis, vel Praefecti-Praetorio instituerent, cuius rei exempla passim in iure nostro occurrunt. Vide cap. 40. de *reb. creditis*, cap. 22. ad *SC. Trebell.* et cap. 17. tit. Dig. de *iure patronatus.* Vnum vestigium antiquissimae in foro disputationis videor mihi deprehendisse apud Gellium.

(§. 34. *sollemnitatum quarundam.*)

Iam duplicem legis actionem Perrenonius statuit. Sic alii quoque errant, qui adoptionem legis actionem esse dicunt. Nam legis actio nihil aliud est, quam conceptio verborum legitima. Sed longe suauior error est Heineccii, eam in rem afferentis cap. 4. tit. Dig. de *adopt.* et alia nonnulla. Ibi enim adoptio dicitur non ipsa legis actio esse, sed fieri apud magistratum, apud quem fit legis actio, h. e. apud eum, qui iurisdic-

risdictionem habeat. Est autem adoptio actus legitimus, quia sollempni iuris ordine celebratur. const. 4. Cod. h. t. Hinc et sollempnitas dicitur, quam nemo absens, aut per alium peragere queat. cap. 25. §. 1. h. t. Neque aut diem, aut conditionem is actus recipit, non, vt quidam putant, exemplo ceterorum actuum, qui legitimi dicuntur: sed quia foret contra bonos mores filium temporalem habere. cap. 34. h. t. Nam utique illorum actuum natura diem et conditionem recipit, sed ipsos tantum vitiat eius diei et conditionis adiectio. Neque alia est mens illius nobilis regulae cap. 77. tit. Dig. de diu. reg. iur. Adoptio autem finiri quidem et ipsa potest, sed non quia finem vnquam natura sua receperit, verum quia hoc interdum aequitas postulat, atque adeo cum postulat. vnde, finita illa, nec vllum ex pristino vestigium retinetur: h. e. nulla plane fuisse adoptio iudicatur. cap. 13. h. t. Neque licet eundem iterum adoptare. cap. 37. §. 1. h. t.

40 VII. *Vulgaris doctrinae vitia.*

(§. 37. *At vero haec mysteria*) Nuga-
gae. Non enim notas, sed nouas for-
mulas a se compositas, euulgauit. Vide
§ 7. cap. 2. tit. Dig. de orig. iur.

(§. 42. *His edictis multa innouata.*)
Primum sciendum est, Praetorem iuris
ciuilis interpretem non euerforem fuisse.
Deinde edicta omnia secundum originem
iuris sunt non scripti; quia, tum demum,
cum longo vsu et moribus probata es-
sent, legum vim obtinerent. Quid er-
go Heineccius Praetoribus obiicit, quod
ipse populus tacito consensu suo adpro-
bavit? Postremo exemplis vtitur senten-
tiae suae prorsus contrariis. quod et ante
me Cortius eiusque vindex Ritterus do-
cuerunt, et ipse in oratione mea aditia-
li, *super iuris cum aequitate consensu*,
planissime ostendi.

(§. 44. *SC. cautum, ut Praetores.*)
Senatusconsultum illud dudum a viris
doctis explosum est.

(§. 85. *Ceterum lecti hi plerique o-*
mnes Stoa.) Immo eclecticici fuerunt, et
Stoi-

Stoicorum paradoxa contemferunt. Quae Paganini Gaudentii fententia vera eft.

(§. 87. *Mafurius Sabinus, a quo Sabinianorum.*). Sabinianorum fchola a Coelio Sabino nomen accepit. quod in excurfu quodam ad Gell. probatum dedi.

(§. 88. *Vtriusque fcholae difcrimen.*) Eiusmodi difcrimen constitui non poffe docuimus *in Scaeuola.*

(*Tit. III. §. 91. ita hic latius fumpta omne ius fcriptum.*). Ergo ius non fcriptum legis nomen non meretur? At ipfe Heineccius refponfa Prudentum et edita Praetorum ad leges retulit. Nonne ipfe fibi contradicit? Quid commune praeceptum fummi imperantis ab eo dicatur, nescio. Hoc fcio, de re propofita ita tenendum effe. Inde ab antiquiffimis temporibus leges a populo latae funt. Ita que Papinianus cap. 1. h. t. legem vocat communem reipl. fponfionem. Eodem cap. lex dicitur commune praeceptum. quod enim communi confenfu ius factum eft, omnes et fingulos ciues obligat.

C 5

(§. 108.

(§. 108. *quae specialia vel privilegia.*)
 Privilegia dicuntur constitutiones non
 speciales, sed personales, i. e. quae per-
 sonam non egrediuntur. Conf. quae su-
 per ea re dixi *in excurs. ad Gell. et in ra-
 tione enarr. hist. iuris.* Ceterum hic §.
 ita concipiendus erat: Ius est, quod
 princeps libello aditus vel privati alicu-
 ius. (cap. 33. tit. Dig. *de re iudic.* vel ma-
 gistratus, (cap. 3. tit. Dig. *de testib.*) re-
 spondendo vel per epistolam vel per sub-
 scriptionem statuit, (cap. 32. §. 14. tit.
 Dig. *de recept.*) Deinde quod causa in-
 ter partes cognita decernit (cap. 3. tit.
 Dig. *de his quae in testam. delent.*). Tum
 quod de plano interloquitur. (cap. 38.
 tit. Dig. *de fideic. libert.*). Postremo quod
 utilitatis causa edicto praecipit. (cap. 8.
 tit. Dig. *de quaestion.*). Atque hoc ius
 vulgo dicitur constitutio. Quod sicui
 ista Heineccii magis placent: eum rogo
 hanc meam observationem ne recuset:
 Principes, popularis gratiae captandae
 causa, et Iurisconsultos in rescriptis, et
 iudices in decretis, et magistratus deni-
 que in edictis videri voluisse.

(§. 112.)

(§. 112. 113. 114.) Longe meliora docuit Bachius in historia iuris.

(§. 116. *Priuilegia nonnisi a summa potestate.*) Ergo in beneficio concedendo Senatus olim nullae partes? Axiomata chronologiae in iure studium impediunt. Enimuero Heineccius tantus historiae iuris cultor excusari nullo modo potest.

§. 120. *reuocatione concedentis.*) Distinguunt Pragmatici inter gratuita, et onerosa: illa reuocari, haec non posse. Sed hoc sapit iurisprudentiam adulatorem. Nam priuilegium est pactum, cuius vis diffensu vnus non tollitur.

(Tit. 5. §. 1.) Eleganter Caius, de iure personarum tractatum instituens, *omne ius*, inquit, *vel ad personas pertinet, vel ad res, vel ad actiones.* Nimirum ius diuiditur vel *ab origine*, in scriptum et non scriptum; vel *a causis*, quae ius aliud faciunt personarum, aliud rerum, aliud denique actionum. Hoc, quidquid est reconditae elegantiae, cum
Hei-

Heineccium lateret, ordinis demonstrandi causa nolui praetermittere. Praeterea vitium nimiae festinantiae in Heineccio notandum est, qui partitionis τῶν πρώτων ignarus, necdum prima eorundem sectione absoluta, iam ad ipsam Digestorum h. e. actionum doctrinam se accessisse gaudet.

(*Tit. VI. §. 144. Patria potestas est dominium quiritarium.*) Ius vitae et necis patres habebant ex lege Romuli, quae a Decemviris comprobata est. Hinc ius etiam filium ter venum dandi. Qui tamen, si consentiente patre, matrimonium iam contraxit, ex constitutione Numae venire amplius non potest. Sed ius illud vitae et necis in liberos non venit, ut Bynkershoekius, et, qui eum secutus est, Heineccius, sibi persuadent, ex dominio quodam patris quiritario. Alioquin enim liberi forent res, et Ulpianus eos, quidquid Bynkershoekius contradicat, nequaquam omisisset, quum praecipuas species rerum mancipi enumeraret. vide Tit. XXII. Vlp. Nam qui dominium patris in liberos hinc probari

bari possit, quod pater eos vindicare poterat? cum nemini non competat vindicatio hominis liberi in libertatem. Neque furti actio liberorum causa patri tanquam domino competit, sed quia eius interest ratione patriae potestatis filium surreptum non esse. Quid, quod inauditum filium pater occidere non potest, sed accusare eum apud magistratum debet? cap. 2. tit. Dig. *ad leg. Cornel. de sicar.* Nam patria potestas in pietate debet, non atrocitate, consistere. cap. 5. tit. Dig. *de lege Pomp. de parric.* Porro filii familias quare hoc nomine appellantur? quod valet, quasi et ipsi domini essent: qui etiam viuo patre quodammodo domini existimantur, ut ait Paullus cap. 11. tit. Dig. *de liber. et postum.* Et nonne Prudentius ius testandi lege XII datum ita interpretati sunt, ut patri non liceret nisi nominatim et iusta de causa filium exheredare? Qui ius merum olim atque acerbum interpretatione sua mitigasse videntur ac temperasse. Igitur patria potestas Vlpiano ius dicitur moribus receptum. Igitur ius vitae et necis

46 VII. *Vulgaris doctrinae vitia.*

necis in liberos non ex dominio, sed
ex patria potestate venit, quam sum-
mam, dum rationabilem esse vo-
luerunt.

ELEN

ELENCHVS CAPITVM.

- I de iure adcrefcendi pag. 1
- II de focii herede pag. 13
- III Num exercitor depositum fuo loco mouerit? pag. 15
- IIII Quatenus cuius interfit in facto non in iure confiftit. pag. 19
- V Super negotiis geftis nonnulla. pag. 21
- VI Super regulis Iurifconfultorum. pag. 29
- VII Vulgaris doctriinae vitia. pag. 33

CORR.

Pag. 15 lin. 8 pro *qualis lege cuius*

Pag. 17 in fine pro *ex lege et*

MC

SP 1249

1
=

ULB Halle 3
007 679 300

WAP

8
7
6
5
4
3
2
1
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
Centimetres

B.I.G.

Farbkarte #13

